

TÓTH Zoltán könyve a településtudomány legfontosabb ismereteit építészeti szemszögből összefoglaló tankönyv. Mivel a hazai településföldrajz nem bővelkedik átfogó, diákok és egyetemisták által egyaránt jól használható tankönyvekben, így a szerző új műve mindenképpen érdeklődésre tarthat számot. TÓTH Z. csak „rövid bevezetőnek” tekinti könyvét a települések tanulmányozásához, és irodalomjegyzék helyett inkább további, jelen műnél bővebb, magyar nyelven is hozzáférhető könyveket ajánl a települések világában való elmélyedéshez.

A szerző egy rövid, de annál lényegesebb bevezető után három fő fejezetben tárgyalja a településekkel kapcsolatos problémákat. A *bevezető* rész motiváló szándékú, majd pedig a könyv alapkérdését, a települést definiálja, hangsúlyozva mind a természeti, mind pedig a társadalmi, gazdasági, kulturális, történelmi tényezőket, valamint a művi környezetet. A települést földrajzilag helyhez kötöttnek tekinti, amely azonban belülről állandóan változik, így lenyomata az adott településen élő társadalom kultúrájának.

Az *első fejezet* a települések tartalmi, szerkezeti sajátosságaival foglalkozik. A szerző a fejezeteket rövid, jól áttekinthető 3–9 oldalas alfejezetekre osztotta, így is segítve a könnyebb érthetőséget, tanulhatóságot. Az első fejezet két nagyobb tartalmi egységre bontható. A 3–7. alfejezetekben megismerkedhetünk a településekkel kapcsolatos legalapvetőbb fogalmakkal, a települések lehetséges osztályozásaival, a településhálózat fogalmával, a legfontosabb települési funkciókkal stb. Bár TÓTH Z. beosztásai, csoportosításai néha önkényesnek tűnnek, azonban ez egy, csak a lényeg kiemelésére szorítkozó, összefoglaló tankönyv esetében elkerülhetetlen. A 8–15. alfejezet a könyv első, erősen építészeti jellegű része, amely a települések szerkezetének legfontosabb alkotóelemét, a területfelhasználási övezeteket ismerteti, elemzi.

A *második fejezet* formai, alaktani kérdéseket fejtet. Klasszikus településmorfológiai leírása ez a településeknek, az egyedi épületektől gondosan felépítve a tömbök, az utcák és terek morfológiai viszonyain át egészen a klasszikus (MENDŐL-i) funkcionális morfológiai egységekig, valamint a különböző falu- és városalaprajz-típusokig. Földrajzos szemszögből hiányolható a MENDŐL Tiborra való hivatkozás akár a könyvben, akár az irodalomjegyzékben. Két esetben (a közterek és a városalaprajzok esetében) is kitér a szerző a történelmi (építészettörténeti) fejlődésre, emellett külön alfejezet foglalkozik az épített környezeti értékekkel, ezek védelmével.

A *harmadik* – egyben messze a legrövidebb – *fejezet* tárgyalja a települések fejlődését befolyásoló társadalmi, gazdasági, környezeti tényezőket. A négy alfejezeten belül az első három a településekre ható helyi és helyzeti energiákat ismerteti, majd a városodás, városiasodás, a modern urbanizáció kérdéseivel foglalkozik. A negyedik, egyben utolsó alfejezet a tervezés szerepét, fontosságát hangsúlyozza, a tervek és tervezés különböző, Magyarországon is használatos típusait elemzi.

TÓTH Z. összességében igen érdekes, olvasmányos stílusban megírt könyvet állított össze a települések összetett, sokoldalú világáról. A mű nyelvezete kellemes, olykor szórakoztató, a könnyebb megértést, rendszerezést a jó tagolás, a legfontosabb, lényegi részek szövegből való kiemelése is segíti. A meglepően sok (240 db!) ábra, kép, térkép, fénykép az illusztrációs szerep mellett igen jól illeszkedik a megfelelő szövegek környezetébe. Az olvasó végig úgy érzi, hogy ő is része a települések életének, és nap mint nap találkozhat azokkal a folyamatokkal, amelyek a településeken belül – vagy azok között – zajlanak és amelyekben esetleg ő maga is tevékenyen részt vesz.

A könyv építész szemmel íródott, de korántsem csak építészeknek. Haszonnal forgathatja bárki, aki érdeklődik a települések iránt, legyen bár építész, közigazgatási szakember, polgármester vagy középiskolai tanár. A mű mégis leginkább azokhoz a diákokhoz szól, akik most akarnak megismerkedni a települések sokrétű és igen érdekes világával, legyenek bár középiskolások avagy egyetemi hallgatók. TÓTH Z. szerencsésen ötvözi a településekkel foglalkozó különböző szakterületek (építészet, várostervezés, településföldrajz, szociológia, történelem) eredményeit, hogy egy komplex „településtudományi” tankönyvet szerkesszen. E kötet és irodalomjegyzéke alapján (amelynek kb. kétharmada építészeti, egyhatoda pedig földrajzi témájú mű) bárki elindulhat a települések megismerésének útján abban az irányban, amely a saját érdeklődésének legjobban megfelel.